

SIMONE VAN DER VLUGT

**Jacoba,
Dochter van Holland**

deel 1

**GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER**

1

Compiègne, maart 1417

De dood is de kamer komen binnenzweven. Ik kan hem voelen, bijna ruiken. De zon mag nog zo zijn best doen achter de gesloten fluwelen gordijnen, zijn warmte kan de plotse-linge kilte in de slaapkamer niet verdrijven.

Onafgebroken kijk ik naar Jean. Ik pak zijn hand, die nog warm aanvoelt en zich nog steeds om de mijne sluit. Zijn ogen staan glazig maar zien me nog. Over zijn bezwete gezicht ligt de sluier van de naderende dood. Ieder moment kunnen zijn ogen breken en dwars door me heen kijken. Dan kan ik praten wat ik wil, maar zal hij voorgoed onbereikbaar zijn. Nu hoort hij me nog, maar ik weet niets te zeggen.

Jean, mijn maatje, mijn beste vriend. Mijn echtgenoot.

Het gif aan het harnas heeft zijn werk gedaan. De snee in zijn hals, veroorzaakt door een gemeen scherp randje, vertelt een duidelijk verhaal. Als we het meteen in de gaten hadden gekregen, had hij misschien nog een kans gehad. Een snelle aderlating, tegengif,

wat dan ook, we hadden iets kunnen proberen. Maar we weten zijn plotselinge ziekte aan een kou. Tot de koorts zijn lichaamstemperatuur omhoog joeg en hem naar adem deed snakken. Een dienstmeid kwam me roepen. Ongerust liep ik naar de slaapkamer.

De zware velours gordijnen rond het bed waren opgenomen en vastgestrikt, zodat ik hem meteen zag liggen: zijn ogen blauw omrand, zijn mond wijd open.

Mijn spieren verstijfden, ik kon me niet verroeren. Voorzichtig, alsof onverhoedse bewegingen zijn toestand zouden verergeren, liep ik naar hem toe. In een poging de ontstellende jeuk die hem etterende blaren bezorgde te verlichten, had Jean zijn huid tot bloedens toe opengekrabd. Hijgend van de koorts lag hij in de kussens, met het schuim op zijn lippen. Ondanks zijn inspanning leek hij maar weinig lucht binnen te krijgen en het beetje adem dat hij wist te veroveren, stootte hij weer uit door de pijngolven die hem overvielen.

‘Wat mankeert hem!’ Met een ruk wendde ik me tot mijn moeder, Margaretha van Bour-gondië, die achter me aan gelopen was en in haar leven al zoveel ziektes voorbij had

zien komen dat ik haar kennis even betrouwbaar achtte als die van de heelmeeester.

Margaretha gaf een kort bevel aan de dienstmeiden, die toegesneld waren en in een groepje bij de deur stonden.

Je hoefde geen arts te zijn om te zien dat Jeans leven ernstig gevaar liep, maar dat vonnis zo duidelijk weerspiegeld te zien op het gezicht van mijn moeder was meer dan ik kon verdragen.

Tot dit moment in mijn leven hadden mijn ouders me altijd weten gerust te stellen en te bemoedigen. Oorlog, ziektes en rampen, er leek niets te zijn wat ze met hun ervaring en wijsheid niet aankonden. Al wist ik inmiddels beter, ik liet me graag nog een tijdje rondrijven in dat warme bad van geborgenheid. Maar volkomen onverwacht was ik tot de ontdekking gekomen dat het water steenkoud was geworden.

Voorzichtig nam ik plaats op het randje van het bed en boog me over mijn liefste heen.

‘Jean, ik ben bij je. De heelmeeester komt eraan. Hou vol, lieverd. Hou alsjeblieft vol!’

Kreunend bewoog Jean zijn hoofd op het kussen. Een golf van pijn joeg hem overeind en hij schreeuwde het uit. Uitgeput viel hij te-

rug, zijn ogen groot en glazig, zijn gezicht lijkbleek.

Het was niet alleen zijn pijn, maar ook de volslagen hulpeloosheid waarmee ik dit alles moest aanzien die me wanhopig maakte. Jean probeerde mijn naam uit te brengen, maar ik greep zijn hand en smeekte hem om zijn krachten niet te verspillen. Vanaf dat moment hield hij zijn blik onophoudelijk op mij gericht, haakten zijn ogen, wijd en ontzet, in de mijne als een pijngolf hem weer overviel.

De heelmester kwam, in zijn zwarte mantel, met een zwarte baret op zijn hoofd en een platte kist onder zijn arm vol instrumenten en flesjes vloeistof.

Niemand die mij van Jeans bed vandaan kreeg. Om hem te kunnen onderzoeken moest de heelmester zich langs een kast wurmen om bij de andere zijde van het hemelbed te komen. Jeans gezicht was inmiddels opgezwollen tot een masker waarin ik alleen zijn ogen, vol pijn en angst, nog herkende.

Een kort onderzoek volstond om de diagnose te stellen, die uit slechts één woord bestond.

‘Gif,’ zei de heelmester somber, en in die drie letters lag Jeans doodvonnis besloten.

Als tweede zoon van de Franse koning Charles VI was Jean een goede partij. Mijn ouders waren buiten zinnen toen onze verloving een feit was. In die tijd waren we nog maar kinderen. Vaag herinner ik me een bezoek met mijn ouders aan het Franse hof, waar onze verloving werd gevierd. Jean was negen en ik vijf jaar, en nadat we elkaar een halve dag alleen maar tersluiks hadden bekeken, sloten we vriendschap.

Mijn moeder drong er bij koningin Isabeau op aan dat Jean bij ons, in Henegouwen, zou worden opgevoed. Koning Charles kon wat dat betrof niet gehoord worden, aangezien aanvallen van krankzinnigheid zijn beslissingsbevoegdheid in de weg stonden. Koningin Isabeau stribbelde maar kort tegen. Ze hield van haar kinderen als van stukken op een schaakbord waar ze haar belangstelling voor verloor op het moment dat ze hun rol hadden vervuld.

Jean ging met ons mee terug naar Henegouwen. Al was hij een paar jaar ouder, we konden het goed met elkaar vinden en we waren veel samen in het verder kinderloze kasteel van Le Quesnoy. Onder toezicht van mijn moeder groeiden we op, terwijl mijn vader voortdurend op reis was, vooral in Holland,

waar hij eeuwenoude vetes uitvocht met de families van Arkel en van Egmond. Holland was verreweg de belangrijkste provincie, met snelgroeiende steden als Amsterdam, Leiden, 's-Gravenhage, Rotterdam en Dordrecht. Er viel altijd wel een recht te veroveren, een bezitting in te nemen of terug te halen.

Niet dat ik daar veel weet van had. Toen ik drie jaar was werd me de officiële titel 'Dochter van Holland' verleend, maar mijn wereld lag veel zuidelijker. Om precies te zijn op kasteel Le Quesnoy, in het heuvelachtige Henegouwen, in een bosrijk gebied, ver van de bewoonde wereld. De zanderige paden voerden mijn paard of koets langs de hutten van onze pachters, verder had ik alleen tijdens grote feesten contact met andere mensen. Le Quesnoy was zelfvoorzienend, met een eigen kapel, bakkerij, wasserij, kruidentuin en wat je maar nodig hebt om van te leven.

Voor de argeloze voorbijganger verrees het slot volkomen onverwacht tussen de heuvels, slechts aangekondigd door ranke torens met blauwe leistenen daken die boven de boomtoppen uitstaken. De schoonheid van het kasteel vervulde me altijd met een gevoel van trots en vreugde. Ik genoot van de aanblik van

iets wat uit een sprookje had kunnen komen, en ik voelde een vage teleurstelling als we over de ophaalburg bolderden, de beschaduwde vierkante binnenplaats op, waar muren en bijgebouwen ons omsloten.

Erg vaak kwam ik niet buiten die muren, zeker niet toen ik nog klein was. Maar het kasteel had genoeg te bieden: een ruime binnenplaats om op te spelen, een groot park met exotische dieren en een uitgestrekt woud waar Jean en ik leerden jagen toen we wat ouder werden. We kregen les van een inwonende schoolmeester, Aubert Loison, die ons Latijn, mathematica en geschiedenis gaf.

Ik heb een gelukkige kindertijd gehad. Hoewel ik niet goed kon opschieten met mijn moeder en ik mijn vader, die veel weg was, erg miste, was ik nooit eenzaam. Dankzij Jean, die hartelijk was en me behandelde als een gelijke, in plaats van het vier jaar jongere meisje dat ik was.

Toen we ouder werden, begonnen mijn vriendschappelijke gevoelens voor Jean geleidelijk te veranderen. Als ik hem zag, klopte mijn hart onrustig. Bij alles wat ik deed, hield ik in de gaten of hij naar me keek. En dat deed hij.

Behalve aantrekkelijk was Jean ook zeer intelligent en hij hield veel van lezen, wat mijn belangstelling voor literatuur beslist gestimuleerd heeft. Op een zomermiddag zaten we onder een groepje bomen in de tuin te praten over het werk van Pierre Abélard.

We zaten zo dicht bij elkaar dat ik Jeans adem kon ruiken: kruiden, vermengd met knoflook en wijn. Het was geen onaangename geur. Niet van hem.

We keken elkaar in de ogen. Hij zei zachtjes mijn naam, bracht zijn gezicht dicht bij het mijne en kuste me. Op mijn voorhoofd, mijn neus, mijn kin, mijn ogen en uiteindelijk op mijn mond.

Pas op dat moment voelden we ons werkelijk getrouwd. Dat hij de Franse troonopvolger was interesseerde me minder. Ik hield van hem.

We zijn naar Compiègne gekomen om Jean als regent van Frankrijk te laten installeren zodat hij zich kan voorbereiden op de troonopvolging. In plaats daarvan lig ik met mijn knieën op de koude plavuizen in de kapel van het kasteel en verlies ik me in gebeden. Al mijn hartstocht en overredingskracht leg ik

erin, in een poging God te vermurwen.

In de ziekenkamer stinkt het naar zweet en braaksel, maar hier, onder het hoge booggewelf, hangt een sfeer van gewijde verstillig. De beelden van de Maagd en de heiligen lijken tot leven te komen in het flakkerende kaarslicht. De tochtstroom die de kanten bekleding op het tabernakel in beweging brengt, versterkt die indruk.

Onafgebroken laat ik de palmhouten kralen van de rozenkrans door mijn vingers glijden.

‘Heer, alstublieft, spaar hem. Ik smee het U, wees hem genadig. Neem hem niet van mij weg.’

Mijn geprevelde gebeden stijgen langs de onbewogen gezichten van de heiligenbeelden omhoog, waar ze misschien gehoord worden.

‘Jacob...’

Een vertrouwde stem haalt me uit mijn concentratie. Ik breek mijn gebed af, kom overeind en draai me om. Achter me staat mijn vader, Willem VI, hertog van Beieren, graaf van Holland, Zeeland en Henegouwen, steunend op een stok om zijn been, waar een hondenbeet een gemene wond heeft achtergelaten, te ontlasten. Een machtige, sterke man die altijd mijn problemen heeft opgelost,